

Tung nasjonsbygging

Etter sju års internasjonal administrasjon av Bosnia er landet fortsatt milevis fra selvstyre. Utviklingen går snarere den motsatte veien, hevder en fersk rapport.

Av Sten Inge Jørgensen, Morgenbladet
Oslo july 11, 2003

Det er ikke vanskelig å argumentere for at "verdenssamfunnet" står overfor langt vanskeligere oppgaver når det skal demokratisere Afghanistan og Irak enn når det gjelder Bosnia. Men etter sju års internasjonal administrasjon og milliarder av dollar i støtte, befinner denne lille Balkan-staten seg fortsatt i en unntakstilstand. I følge en fersk rapport fra den anerkjente tenketanken ESI (European Stability Initiative), finnes det en rekke indikasjoner på at det internasjonale samfunnets styre gjennom OHR (Office of the High Representative) faktisk ikke bringer Bosnia nærmere selvstyre. Blant ESI's påpekninger er følgende: Hver nye sjef for OHR har økt antallet beslutninger som tas av kontoret. Fra 2001 til 2002 økte de fra 54 til 153. Måten mange av beslutningene gjennomføres fremstår ikke som demokratisk forbillige prosedyrer, og mange av grepene som tas er av stort omfang. Så sent som i fjor sa de opp alle landets dommere for å renske opp i rettssystemet. I flere andre institusjoner fjernes folk uten noen offentlig redegjørelse.

- Dersom man rent faktisk undersøker hva som skjer, er det ingen tvil om at OHR faktisk utvider makten sin, forteller Gerald Knaus ved ESI til Morgenbladet.

Han understreker samtidig at de ikke er ute etter å "ta" lederen for OHR, Lord Ashdown:

- Vi er ikke uenige i OHRs mål, men vi tror det verken er nødvendig eller mulig å nå disse gjennom internasjonale dekretter. Bosnierne selv må ansvarliggjøres.

Tittelen på ESIs rapport, "Travails of the European Raj", henspiller på briternes erfaringer fra India under kolonitiden. I bestrebelsene på å legge til rette for selvstyre, ender man som en velmenende despot som tar stadig mer makt og ansvar. "I stedet for å plante demokratiets frø i Bosnias postkommunistiske politiske kultur, blir den implisitte lærdommen av denne transformasjonen at teknokratisk styring på en armlengdes avstand fra folket er godt styresett tross alt."

OHR har allerede reagert på ESIs beskrivelser av deres virke. I et motsvar sier de at rapporten er både feilaktig og utdatert: "Mr. Ashdown er den første lederen for OHR som har laget en implementeringsplan for hvordan OHRs ansvarsområder skal overføres til bosniske institusjoner. Han har allerede stengt ett av OHRs departementer, og er i ferd med å stenge et annet."

Men Knaus fastholder at summen av OHRs engasjement har økt:

- Mens noe legges ned, etableres samtidig nye institusjoner under internasjonal kontroll. Poenget er at det er skjedd en forskyvning av terskelen for hva man forstår som en unntakstilstand. Når OHR i dag snakker om en "emergency" gjelder det ikke hatefulle radiostasjoner som oppfordrer til vold mot de fredsbevarende styrkene, men problemer med skatteinngangen,

eller den urimelige reguleringen av næringslivet.

Kari Osland, som er forsker ved Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI), har forståelse både for ESIs kritikk og OHRs vanskelige situasjon:

- Dayton-avtalen, som ligger til grunn for OHRs virke, var ikke akkurat noe ideelt utgangspunkt. Den strukturen som ble etablert forsterker de etniske skillelinjene, som når ulike verv skal bekles ut fra balanse mellom kroater, bosnjakker og serbere. I tillegg er det tegn til at man har fått etablert en internasjonal administrasjon som styrer et veldig ovenfra- og ned system. Bosnia har mottatt veldig mye penger, og mange vil hevde at det er sydd puter under armene på folk. Folk føler ikke nok ansvar til å ta et tak selv.
- Oppfatter du det også slik at OHR stadig øker makten sin?
- Jeg kjenner ikke ESI's rapport godt nok til å svare ja eller nei på det, men har registrert at det er en oppfatning blant mange ja.

Med tanke på at flere av de samme landene som i sin tid la grunnlaget for den internasjonale administrasjonen av Bosnia nå skal ta fatt på Irak, mener Osland det finnes lærdommer fra Bosnia:

- Alle land og situasjoner er unike, men det synes åpenbart at man trenger en klarere plan for hvordan de lokale skal overta styringen selv. En utfasing av det internasjonale til fordel for det nasjonale. Selv om det fins en slik plan også i Bosnia, er den internasjonale tilstedeværelsen der så stor at den kan få en egendynamikk som igjen fører til en maktesløshet. Lokalbefolkningen og ledere på lavere nivåer må føle et eierskap til prosessene.

Rapporten finner du på

<http://www.esiweb.org/europeanraj/article.php>